

МІСЦЕ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Бурган І.К., група 11 МБ ПТ
Грицаєнко Г.І., к.е.н., доцент

Постановка проблеми. В сучасних умовах економічне управління підприємством повинно базуватися на точних економічних розрахунках, глибокому та всебічному аналізі господарської діяльності. Прийняттю управлінського рішення повинна передувати об'єктивна оцінка результатів фінансово-господарської діяльності, визначення впливу різноманітних чинників на розмір результативних показників, виявлення всіх недоліків та прорахунків, невикористаних резервів, перспектив подальшого розвитку. Підприємець, який прагне досягнути успіху в своїй діяльності, не здійснить жодного організаційного, технічного або технологічного заходу доти, доки не буде обґрунтована його економічна доцільність та ефективність.

Питання місця та ролі аналізу господарської діяльності в системі економічного управління підприємством піднімалися в працях багатьох вчених: М.І. Баканова, Грицаєнко М.І., М.В. Дембінського, І.П. Житної, М.З. Кауфмана, І.Д. Лазаришиної, Є.В. Мниха, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета та багатьох інших. Проте в умовах сучасності визначення ролі аналізу господарської діяльності в економічному управлінні суб'єктом господарювання з урахуванням трансформаційних процесів, які відбуваються в економіці країни, потребує додаткових досліджень, що обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою дослідження є визначення ролі аналізу господарської діяльності в системі економічного управління підприємством із паралельним вивченням змін, які відбуваються в його змістовному наповненні в контексті постійного розвитку суспільно-економічних відносин.

Основні матеріали дослідження. Для реалізації завдань дослідження було обрано ФОП «Єфімов Олексій Борисович», яке розташоване в місті Мелітополь Запорізької області та займається оптовою торгівлею м'ясом і м'ясними продуктами. Саме тому аналізу господарської діяльності передував аналіз ринку відповідної продукції.

Ринок м'яса привертає постійну увагу експертів і аналітиків, оскільки виступає не лише індикатором стану розвитку багатьох галузей вітчизняного АПК, але й характеризує добробут населення та його купівельну спроможність. Традиційно м'ясо – важливий продукт харчування для усіх верств населення, а відтак, його виробництво займає стратегічно важливе соціально-економічне значення. В табл. 1,

наведені і проаналізовані дані щодо споживання м'яса та м'ясної продукції в динаміці за 2000-2018 рр.

Таблиця 1

**Динаміка споживання в Україні м'яса та м'ясних продуктів,
включаючи субпродукти і жир-сирець**

Показники	2000	2005	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2018 у % до 2000
Фонди споживання, тис. т	1611,0	1843,9	2384,0	2325,4	2178,7	2195,0	2195,2	2232,1	138,6
Споживання на одну особу за рік, кг	32,8	39,1	52,0	54,1	50,9	51,4	51,7	52,8	161,0

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Так, за 2000-2018 рр. фонди споживання м'яса та м'ясної продукції зросли на 38,6% і становили 2,2 млн. т, що в розрахунку на одну особу становило 52,8 кг, що більше, ніж в 2000 р., на 61%.

Більше половини виробленого м'яса в Україні – це м'ясо птиці (53,5%). Біля третини – це свинина (29,9%), лише 15,2% - це яловичина і телятина. Імпорт м'яса та м'ясної продукції складається з м'яса птиці на 47%, свинини – на 45,2%, а також 4,9% - яловичини і телятини. В експорті переважає м'ясо птиці – 82,7%, яловичина і телятина складають 14,0%, свинина – лише 2,3%.

Обсяги виробництва м'яса усіх видів у забійній масі зросли порівняно з початком 2000-х років із 1662,8 тис. т до 2355 тис. т у 2018 р., або в 1,4 рази. До 2013 р. впродовж тривалого періоду середньорічне споживання м'яса і м'ясопродуктів із розрахунку на одну особу перевищувало можливості його виробництва, що зумовлювало збільшення імпорту цієї продукції. За останні три роки ситуація кардинально змінилася, оскільки внаслідок зниження купівельної спроможності більшої частини населення рівень споживання м'яса і м'ясопродуктів зменшився до 50,6 кг у рік на одну особу, тоді як його виробництво минулоріч становило 54,7 кг на одну особу. Нинішній досягнутий рівень виробництва та споживання м'яса і м'ясопродуктів також суттєво відстає від показника багатьох розвинутих країн світу, який перевищує раціональну рекомендовану норму у 80 кг. Разом із тим, на ринку спостерігається певна стабілізація пропозиції м'яса і м'ясопродуктів порівняно зі значним її спадом у 2000 р., оскільки його виробництво утримується у межах 2,3 млн т.

Далі розглянемо динаміку та місце оптової торгівлі м'ясом і м'ясними продуктами в оптовому товарообороті України (табл. 2).

Аналіз даних табл. 2 свідчить про те, що за 2015-2019 рр. оптовий продаж м'яса і м'ясної продукції в Україні збільшився в 3,3 рази в той

час, коли оптовий продаж продовольчих товарів в цілому зріс лише в 1,75 рази.

Таблиця 2

Динаміка оптового товарообороту м'ясом і м'ясними продуктами в Україні

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	2019 у % до 2015
Оптовий продаж продовольчих товарів, млн. грн.	224268,9	252771	314047,6	356102,8	392139,9	174,9
Оптовий продаж м'яса і м'ясних продуктів, млн. грн.	12271,4	13833,4	18914,8	34047,3	40626,5	331,1
% від оптового продажу продовольчих товарів	5,5	5,5	6	9,6	10,4	x

Джерело: розраховано автором за даними Державної служби України

За відповідний період збільшувалася питома вага оптового продажу м'яса та м'ясної продукції в оптовому продажу продовольчих товарів – від 5,5% у 2015 р. до 10,4% у 2019 р. (майже в два рази).

Далі перейдемо безпосередньо до ФОП «Єфімов Олексій Борисович», яке обрано для дослідження. За 2015-2019 рр. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 78,2 млн. грн., або майже втричі. Чистий прибуток збільшився відповідно на 11,7 млн. грн., або в 10,2 рази. Вартість основних засобів та капітальних інвестицій збільшилась майже вдвічі – на 4,5 млн. грн. та 0,4 млн. грн. відповідно. Облікова кількість штатних працівників збільшилась на 2 особи, або на 1,8%.

Викликає інтерес динаміка обсягів та структури операційних витрат підприємства (рис. 1).

На відміну загальних українських тенденцій, в ФОП «Єфімов Олексій Борисович» матеріальні затрати в 2019 р. становили лише 3%. Найбільша питома вага в структурі операційних витрат була у витрат на оплату праці – в 2019 р. вона становила 60%. Відрахування на соціальні заходи становили 13% від операційних витрат, амортизація – 16%, інші операційні витрати – 8%. В цілому за 2015-2019 рр. операційні витрати підприємства виросли на 140,1%.

Таким чином, можна зробити загальний висновок про те, що ФОП «Єфімов Олексій Борисович» - сучасне підприємство оптової торгівлі м'ясом та м'ясною продукцією, яке динамічно розвивається, збільшуючи обсяги товарообігу, кількість робочих місць, розміри податків і відрахувань, що має позитивний вплив на соціально-економічний стан міста Мелітополь та економіку країни в цілому.

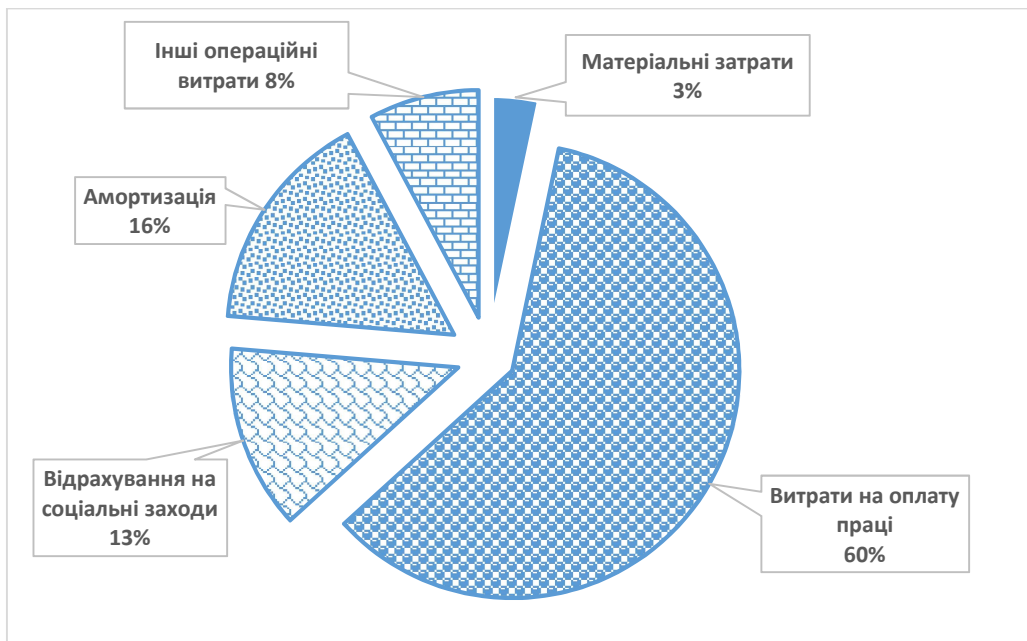

Рис. 1. – Структура операційних витрат на виробництво продукції (товарів, послуг) ФОП «Єфімов Олексій Борисович» в 2019 р., %
Джерело: складено за статистичними даними ФОП «Єфімов Олексій Борисович»

Далі перейдемо до аналізу фінансових результатів безпосередньо ФОП «Єфімов Олексій Борисович», обраного для дослідження. На рис. 2 представлені показники, які характеризують основні фінансові результати діяльності підприємства за 2015-2019 рр.

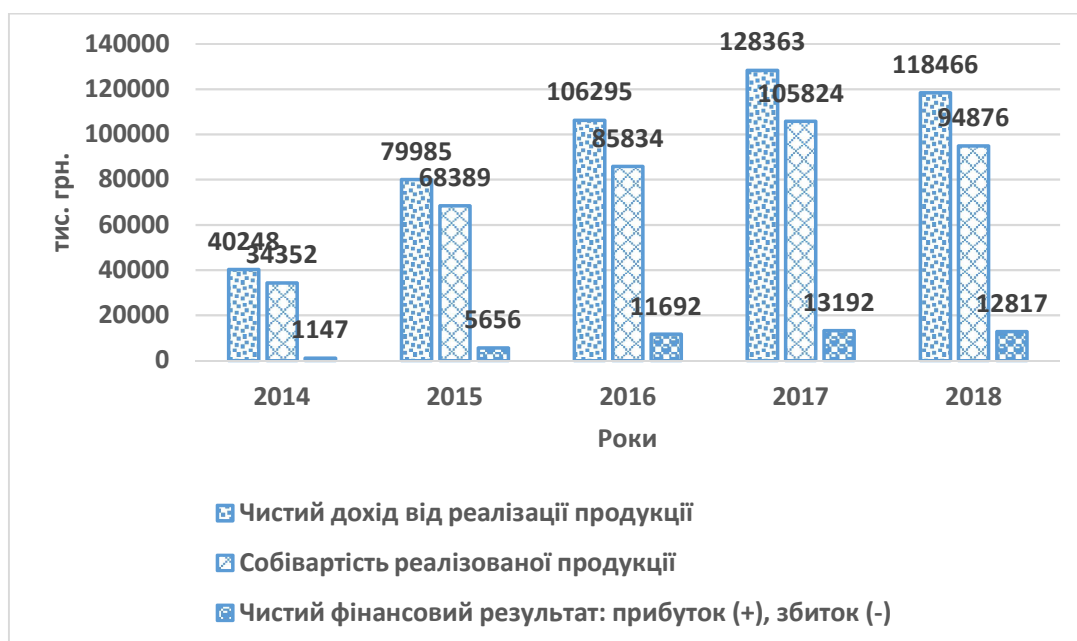

Рис. 2. – Динаміка основних показників фінансових результатів підприємства

Джерело: складено за статистичними даними ФОП «Єфімов Олексій Борисович»

Аналіз фінансових результатів свідчить про те, що підприємство в цілому прибуткове, має рентабельну діяльність. Так, чистий прибуток за 2015-2019 рр. збільшився на 11,7 млн. грн., або в 10,1 рази, і становив в 2019 р. 12,8 млн. грн. Рівень рентабельності операційної діяльності з 3,6% у 2015 р. збільшився на 11,6 в.п. і становив в 2019 р. 15,2%.

Найвищі показники рентабельності активів за період 2015-2019 рр. спостерігались в 2017 р. – чиста рентабельність активів становила 13,2%, рентабельність власного капіталу 33,5%, комерційна рентабельність операційної діяльності – 13,4 %. Період окупності капіталу з 25,7 років в 2015 р. скоротився до 9,3 років в 2019 р. (на 16,4 роки), період окупності власного капіталу – відповідно з 15,6 до 4,7 років (або на 10,9 років).

Підприємство має значний запас фінансової стійкості ті високий поріг рентабельності. Так, запас фінансової стійкості з 82,5 млн. грн. в 2015 р. збільшився на 68,3 млн. грн. і становив в 2019 р. 76,5 млн. грн. Найвищої величини цей показник досягав у 2018 р. – 91,7 млн. грн. Поріг рентабельності з 20,5% у 2015 р. збільшився до 64,6% у 2019 р., або на 44,1 в.п. Найвищим поріг рентабельності був у 2017 р. – 74,4 %.

На основі проведеного факторного аналізу чистого прибутку підприємства зроблений висновок про те, що за період 2015-2019 рр. чистий прибуток збільшився на 11670 тис. грн., в тому числі за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – на 78218 тис. грн. За рахунок інших факторів чистий прибуток зменшувався. Так, за рахунок собівартості реалізованої продукції – на 60524 тис. грн., адміністративних витрат – на 2809 тис. грн., витрат на збут – на 644 тис. грн., інших операційних витрат – на 9 тис. грн., витрат з податку на прибуток – на 2562 тис. грн.

З метою вдосконалення складської діяльності та механізації вантажно-розвантажувальних робіт в якості інноваційного управлінського рішення пропонуємо підприємству придбати додаткове обладнання, використання якого дозволить підприємству умовно вивільнити 7 працівників, та окупиться протягом 4,5 місяців.

Результати та висновки. Отже, з наведеного вище можна зробити висновок про те, що в економічному управлінні підприємством головну роль відіграє аналіз господарської діяльності.

Список літератури

1. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Роль аналізу інвестиційного розвитку підприємств технічного сервісу в системі його управління. *Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Харків, 12 березня 2020 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. С. 208-210.

2. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко І.М. Функціонально-вартісний аналіз управлінської діяльності підприємства фірмового сервісного обслуговування. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 19-21 березня 2019 р. Ч. 2. Львів: ЛНАУ, 2019. С. 68-71.
3. Грицаєнко М.І. Довіра як детермінанта економічного розвитку європейських країн. *Аграрна політика Європейського Союзу: виклики та перспективи* : монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С. 20-29.
4. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності. *Бізнес Інформ*. 2016. №12. 143-148.
5. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Індикатори інвестиційно-інноваційної діяльності в торговельному підприємстві. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Львів, 18-20 березня 2020 р. Львів: ЛНАУ, 2020. С. 494-497.
6. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Управління інвестиційно-інноваційним розвитком торговельного підприємства. *Формування ефективних механізмів управління в умовах трансформації соціально-економічних систем* : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Харків, 12 березня 2020 р. Харків: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2020. С. 211-213.
7. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 3. No. 1. Pp. 80-93.
8. Hrytsaienko H., Hrytsaienko I., Bondar A. and Zhuravel D. Mechanism of Investment of Technical Service in Agricultural Households. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 29-40.
9. Hrytsaienko M., Hrytsaenko H., Andreeva L. and Boltyanska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 427-440.
10. Hrytsaienko M., Rogach Y. and Zorya M. Location of Social Capital in the Labor Protection of the Enterprise. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 41-52.
11. Zbarsky V.K., Trusova N.V., Sokil O.H., Pochernina N.V. and Hrytsaienko M.I. (2020). Social and Economic Determinants for the Development of Resource Potential of Small Forms of Agrarian Production in Ukraine. *Industrial Engineering & Management Systems*. Vol 19, No 1, March 2020, pp.133-142.